

Date: 21stDecember-2024

INSON PSIXIKASINING RIVOJLANISH BOSQICHLARI

Mahzuna Maqsud qizi Fattullayeva

Osiyo xalqaro universiteti

Annatsiya: Inson psixikasi o'zgaruvchan va rivojlanuvchan bir jarayon bo'lib, uning rivojlanishi hayot davomida turli bosqichlardan o'tadi. Har bir bosqichda insonning emotsional, kognitiv, ijtimoiy va hissiy jihatlari o'zgaradi va rivojlanadi. Psixologiyada rivojlanish jarayonini o'rganish, insonning hayotidagi muhim o'zgarishlarni tushunishga yordam beradi. Inson psixikasining rivojlanish bosqichlari psixologik nazariyalarda, masalan, Freyd, Erikson, Piaget va Vygotskiy kabi olimlarning tadqiqotlari asosida chuqur o'rganilgan. Ushbu maqolada inson psixikasining rivojlanish bosqichlari haqida batafsil ma'lumot beriladi, bu jarayonning har bir bosqichi, xususiyatlari va ta'sirini tahlil qilishga harakat qilinadi.

Kalit so'zlar: psixik rivojlanish, psixologik bosqichlar, kognitiv rivojlanish, emotsional rivojlanish, ijtimoiy rivojlanish, bolalik, o'smirlik, kattalik, psixologik nazariyalar.

Kirish

Inson psixikasi o'zgaruvchan va bir-birini davom ettirgan rivojlanish bosqichlaridan iboratdir. Har bir bosqichda yangi tajribalar va bilimlar yig'iladi, va bu jarayon insonning ichki dunyosini, fikrlarini, his-tuyg'ularini va ijtimoiy munosabatlarini shakllantiradi. Psixologiyada rivojlanish nazariyalari turli olimlar tomonidan ishlab chiqilgan va har biri inson psixikasining turli jihatlari tushuntiradi. Freydning psixoanalitik nazariyasidan tortib Piagetning kognitiv rivojlanish nazariyasigacha bo'lgan bir qator yondashuvlar inson psixikasining turli bosqichlarini o'rganishga intiladi. Ushbu maqolada psixologiyaning rivojlanish bosqichlari haqida umumiy tushuncha berib, har bir bosqichning xususiyatlari va unga ta'sir etuvchi omillarni ko'rib chiqamiz.

Asosiy qism

Inson psixikasi rivojlanishining bosqichlari, asosan, biologik va ijtimoiy omillarni hisobga olgan holda shakllanadi. Har bir bosqichda insonning kognitiv, emotsional va ijtimoiy rivojlanishida o'zgarishlar yuz beradi. Bu rivojlanish jarayonida insonning o'zini anglash, boshqalar bilan o'zaro munosabatlar o'rnatish va ijtimoiy normlarga moslashish kabi ko'nikmalar shakllanadi.

Bolalik davri

Bolalik davri inson hayotining birinchi bosqichi bo'lib, bu davrda psixologik rivojlanishning asosiy yo'nalishlari shakllanadi. Bolalar hissiy, kognitiv va ijtimoiy jihatdan tez rivojlanadilar. Erkinlik va mustaqillikni rivojlantirish jarayonida, ular atrofdagi dunyo va o'zlari haqida ko'proq bilishga intiladilar. Piagetning kognitiv rivojlanish nazariyasiga ko'ra, bolalar tashqi olamni anglashda konkret amallarni bajarish orqali o'z bilimlarini kengaytiradilar. Shu bilan birga, bolalar o'z hissiyotlarini boshqarishni, o'ziga bo'lgan ishonchni rivojlantirishni va ijtimoiy munosabatlar o'rnatishni o'rganadilar.

Date: 21stDecember-2024

O'smirlik davri

O'smirlik davri inson psixikasida katta o'zgarishlar ro'y beradigan davrdir. Bu davrda o'smirlar o'zlikni anglash, mustaqillikni izlash va o'z shaxsiyatlarini shakllantirishga kirishadilar. Eriksonning psixosotsial rivojlanish nazariyasiga ko'ra, o'smirlik davrida shaxsiyatni izlash va kimlikni aniqlash muhim bosqich hisoblanadi. O'smirlar ijtimoiy guruhlarda o'z o'rnini topishga, boshqalarga ta'sir etishga va o'z hissiyotlarini boshqarishga harakat qiladilar. Shu bilan birga, ularning kognitiv rivojlanishi ham tezlashadi, bu esa qarorlar qabul qilish, muammolarni hal qilish va kelajak uchun rejalashtirish qobiliyatlarini oshiradi.

Kattalik davri

Kattalik davri insonning psixologik rivojlanishining uchinchi bosqichi bo'lib, bu davrda shaxsiyat to'liq shakllanadi va inson o'zini dunyoda qanday joylashishini aniqlaydi. Kattalikda kognitiv rivojlanish barqarorlashadi, insonning qaror qabul qilish qobiliyati kuchayadi. Shu bilan birga, o'zaro munosabatlar va oilaviy hayotda yangi bosqichlar boshlanadi. Eriksonning nazariyasiga ko'ra, kattalik davrida "intimlik vs. izolyatsiya" masalasi yuzaga keladi. Insonlar bu davrda romantik munosabatlar o'rnatishga, oilaviy hayotni qurishga va o'zlarining shaxsiy maqsadlariga erishishga harakat qiladilar

Keksayish davri

Keksayish davri inson hayotining oxirgi bosqichi bo'lib, bu davrda psixologik rivojlanish o'zining eng yuqori darajasiga erishadi. Keksayish davrida inson o'zining o'zgarishlarini va yoshi bilan bog'liq holatlarni qabul qilishga harakat qiladi. Bu davrda muhim psixologik masalalar hayotdan qoniqish, o'zining erishgan yutuqlarini baholash va kelajakdagi o'lim bilan bog'liq qo'rquvni engish kabi mavzularda bo'ladi. Eriksonning nazariyasiga ko'ra, keksalikda inson "integratsiya vs. despair" (qoniqish vs. umidsizlik) bosqichiga yetadi, bu davrda inson o'z hayotini baholash va erishgan maqsadlariga qoniqish bilan qarashga harakat qiladi.

Xulosa

Inson psixikasi rivojlanishi davomida bir nechta bosqichlardan o'tadi, va har bir bosqich o'zining xususiyatlari va o'zgarishlari bilan ajralib turadi. Bolalikda hissiy va kognitiv rivojlanishning asosiy yo'nalishlari shakllanadi, o'smirlikda kimlikni aniqlash va mustaqillikni izlash boshlanadi, kattalikda shaxsiyat to'liq shakllanadi va o'z o'rnini topishga harakat qilinadi, keksayishda esa inson hayotini baholash va o'zgarishlarga moslashish jarayonlari yuzaga keladi. Psixologik rivojlanishning har bir bosqichi o'ziga xos o'zgarishlar, ko'nikmalar va tajribalarni talab qiladi, va insonning psixik holatini tushunish va tahlil qilish uning rivojlanish jarayonlarini yaxshiroq anglashga yordam beradi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. qizi Fattullayeva, M. M. (2024). O 'QUVCHILARNI BADIY USLUBDAGI MATNLARNI YARATISHGA O 'RGATISH. PEDAGOG, 7(5), 653-663.

Date: 21stDecember-2024

2. Fattullayeva, M. M. (2024). O 'QUVCHILARNING KOMMUNIKATIV KOMPETENSIYALARINI SHAKLLANTIRISHDA ERTAKLAR O 'QITISHNING NAZARIY VA METODIK ASOSLARI. PEDAGOG, 7(4), 243-248.
3. Fatullayeva, M., & Raxmatova, G. (2024). TANLOVLARNING MAZMUNI VA ULARNI TASHKIL QILISH USULLARI. Modern Science and Research, 3(11), 551-556.
4. Ситора, И. А. (2024). РАЗВИТИЕ СОЗНАНИЯ И ОБУЧЕНИЕ СТУДЕНТОВ ПОНЯТИЯМ БЕССОЗНАТЕЛЬНОГО. Multidisciplinary Journal of Science and Technology, 4(3), 157-163.
5. Ikromova, S. A. (2022). MILLIY VA DINIY QADRIYATLARNING INSON TARBIYASIDAGI O'RNI. Экономика и социум, (12-2 (103)), 675-678.
6. Akbarovna, I. S. (2023). THE DEVELOPMENT OF CONSCIOUSNESS AND THE TEACHING OF CONCEPTS OF THE UNCONSCIOUS TO STUDENTS. TECHNICAL SCIENCE RESEARCH IN UZBEKISTAN, 1(5), 107-114.
7. Akbarovna, I. S. (2024). PEDAGOGIK MAHORAT ASOSLARINI O'ZLASHTIRISH. Multidisciplinary Journal of Science and Technology, 4(3), 888-893.
8. Akbarovna, I. S. (2024). МАТЕМАТИК TUSHUNCHALARNI SHAKLLANISHINING AHAMIYATI. Multidisciplinary Journal of Science and Technology, 4(3), 900-905.
9. Akbarovna, I. S. (2023). MILLIY HARAKATLI O'YINLARNING BOLALAR TARBIYASIDAGI IJTIMOIIY-PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI.
10. Akbarovna, I. S. (2024). THE IMPORTANCE OF FORMING MATHEMATICAL CONCEPTS. Multidisciplinary Journal of Science and Technology, 4(3), 912-917.
11. Ikromova, S. (2023). INTERPRETATION OF THE PSYCHOLOGICAL SAFETY FACTOR IN RELATION TO DESTRUCTIVE INFORMATION IN ADOLESCENTS. Modern Science and Research, 2(9), 390-394.
12. Akbarovna, I. S. (2023). O'smirlarda destruktiv axborotlarga nisbatan mafkuraviy immunitet shakllantirish.
13. Икромова, С. А. (2024). ЭТАПЫ ПСИХОЛОГИЧЕСКОЙ КОНСУЛЬТАЦИИ. Multidisciplinary Journal of Science and Technology, 4(3), 875-881.
14. Akbarovna, I. S. (2024). PSIXOLOGIK XIZMAT ASOSLARI. PSIXOLOGIYA VA SOTSIOLOGIYA ILMIY JURNALI, 2(4), 54-60.
15. Ikromova, S. A. (2024). BASICS OF PSYCHOLOGICAL SERVICES. PEDAGOG, 7(5), 670-676.
16. Akbarovna, I. S. (2024). PSIXOLOGIK MASLAHAT BOSQICHLARI. Multidisciplinary Journal of Science and Technology, 4(3), 860-866.
17. Akbarovna, I. S. (2023). Adolescence during Destructive Behavior Appears the Problem Learning Condition. Intersections of Faith and Culture: American Journal of Religious and Cultural Studies (2993-2599), 1(9), 105-109.
18. Akbarovna, I. S. (2023). Study of the Formation of Ideological Immunity By Foreign and Russian Researchers. American Journal of Public Diplomacy and International Studies (2993-2157), 1(9), 235-239.
19. Ikromova, S. A. (2023). Formation of Ideological Immunity to Destructive Information. Intersections of Faith and Culture: American Journal of Religious and Cultural Studies (2993-2599), 1(9), 50-54.

Date: 21stDecember-2024

20. Ikromova, S. A. (2023). SHAXS OG 'ISHGAN XULQINING KO 'RINISHLARI VA DESTRUKTIV AXBOROTLARNING KO 'RINISHLARI. Educational Research in Universal Sciences, 2(11), 528-532.
21. Икромова, С. А. (2023). ФАКТОРЫ ФОРМИРОВАНИЯ ИММУНИТЕТА К ДЕСТРУКТИВНЫМ ИДЕЯМ У ПОДРОСТКОВ. European research, (3 (81)), 47-49.
22. Akbarovna, I. S. (2023). NEUROPHYSIOLOGY BASIS OF HORMONES. TECHNICAL SCIENCE RESEARCH IN UZBEKISTAN, 1(5), 68-77.
23. Akbarovna, I. S. (2024). THE IMPORTANCE OF PEDAGOGICAL MANAGEMENT IN EDUCATION. PSIXOLOGIYA VA SOTSIOLOGIYA ILMIY JURNALI, 2(4), 40-46.
24. Akbarovna, I. S. (2024). STAGES OF PSYCHOLOGICAL CONSULTATION. PEDAGOG, 7(4), 328-334.
25. Akbarovna, I. S. (2023). RESEARCH METHODS OF YOUTH PSYCHOLOGY. International Multidisciplinary Journal for Research & Development, 10(12).
26. Akbarovna, I. S. (2023). SOCIO-PSYCHOLOGICAL FACTORS OF BEHAVIOR FORMATION IN ADOLESCENTS. TECHNICAL SCIENCE RESEARCH IN UZBEKISTAN, 1(5), 184-191.
27. Akbarovna, I. S. (2023). NEGATIVE AND POSITIVE CHANGES IN ADOLESCENT BEHAVIOR. TECHNICAL SCIENCE RESEARCH IN UZBEKISTAN, 1(5), 192-197.
28. Akbarovna, I. S. (2023). Destruktiv axborotlarga nisbatan mafkuraviy immunitet shakllantirish ijtimoiy muammo sifatida. Barqaror Taraqqiyot va Rivojlanish Tamoyillari, 1(6), 26-29.
29. Akbarovna, I. S. (2023). YOSHLARDA DESTRUKTIV G'OYALARGA QARSHI IMMUNITET HOSIL QILISH OMILLARI.
30. Akbarovna, I. S. (2023). TALABA YOSHLARDA MAFKURA TUSHUNCHASI VA MAFKURAVIY IMMUNITETNI SHAKLLANTIRISH.
31. Ikromova, S. A. (2023). Cognitive processes and their description in psychology. TECHNICAL SCIENCE RESEARCH IN UZBEKISTAN, 1(5), 115-133.
32. Akbarovna, I. S. (2024, April). BOSHLANG'ICH SINFLARDA SINFDAN TASHQARI MASHG 'ULOTLAR. In International conference on multidisciplinary science (Vol. 2, No. 4, pp. 27-32).
33. Akbarovna, I. S. (2024, April). BOSHLANG'ICH TA'LIMDA TA'LIM MASALASI. In International conference on multidisciplinary science (Vol. 2, No. 4, pp. 21-26).
34. Ikromova, S. A. (2023). FACTORS IN THE DEVELOPMENT OF IMMUNITY TO DESTRUCTIVE IDEAS IN ADOLESCENTS. Innovation in Science, Education and Technology.
35. Ikromova, S. (2023). Formation of ideological immunity to destructive information in teenagers. Modern science and research, 2(5), 1009-1014.
36. Ikromova, S. (2023). CONCEPT OF IDEOLOGY AND FORMATION OF IDEOLOGICAL IMMUNITY IN YOUTH STUDENTS. Modern Science and Research, 2(6), 1223-1226.
37. Ikromova, S. (2024). PEDAGOGIK TEXNOLOGIYA SHAKLLARI VA MAZMUNI. Multidisciplinary Journal of Science and Technology, 4(3), 918-924.

Date: 21stDecember-2024

38. Akbarovna, I. S. (2023). Formation of Ideological Immunity to Destructive Information in Adolescents. American Journal of Public Diplomacy and International Studies (2993-2157), 1(10), 119-122.
39. Akbarovna, I. S. (2024). THE IMPORTANCE OF COMPARATIVE PEDAGOGY IN PRESCHOOL EDUCATION. MASTERS, 2(8), 22-27.
40. Akbarovna, I. S. (2024). O'QITUVCHINING KASBIY MALAKALARI. MASTERS, 2(8), 15-21.
41. Akbarovna, I. S. (2024). ЗНАЧЕНИЕ СРАВНИТЕЛЬНОЙ ПЕДАГОГИКИ В ДОШКОЛЬНОМ ОБРАЗОВАНИИ. PSIXOLOGIYA VA SOTSIOLOGIYA ILMIY JURNALI, 2(7), 14-20.
42. Akbarovna, I. S. (2024). ПРОФЕССИОНАЛЬНЫЕ НАВЫКИ УЧИТЕЛЯ. PSIXOLOGIYA VA SOTSIOLOGIYA ILMIY JURNALI, 2(7), 7-13.
43. Akbarovna, I. S. (2024). PROFESSIONAL SKILLS OF THE TEACHER. WORLD OF SCIENCE, 7(8), 1-7.
44. Akbarovna, I. S. (2024). МАКТАБГАЧА ТА'ЛИМДА Qiyosiy PEDAGOGIKANING AHAMIYATI. WORLD OF SCIENCE, 7(8), 8-13.
45. Akbarovna, I. S. (2024). SPORT O 'YINLARI REJASI ORQALI SOG 'LOM TURMUSH TARZINI SHAKLLANTIRISHNING PSIXOLOGIK OMILLAR. MASTERS, 2(5), 91-97.
46. Akbarovna, I. S. (2024). A HEALTHY FAMILY ENVIRONMENT AS A SOCIAL FACTOR IN PREPARING YOUNG PEOPLE FOR FAMILY LIFE. WORLD OF SCIENCE, 7(5), 529-535.
47. Akbarovna, I. S. (2024). ЗДОРОВАЯ СЕМЕЙНАЯ СРЕДА КАК СОЦИАЛЬНЫЙ ФАКТОР ПОДГОТОВКИ МОЛОДЕЖИ К СЕМЕЙНОЙ ЖИЗНИ. MASTERS, 2(5), 98-104.
48. Ikromova, S. (2024). FORMS AND CONTENT OF PEDAGOGICAL TECHNOLOGY. Multidisciplinary Journal of Science and Technology, 4(3), 933-939.
49. Akbarovna, I. S. (2024). MASTERING THE BASICS OF PEDAGOGICAL SKILLS. Multidisciplinary Journal of Science and Technology, 4(3), 882-887.
50. Akbarovna, I. S. (2024). ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ФАКТОРЫ ФОРМИРОВАНИЯ ЗДОРОВОГО ОБРАЗА ЖИЗНИ ЧЕРЕЗ ПЛАН СПОРТИВНЫХ ИГР. WORLD OF SCIENCE, 7(5), 521-528.
51. Akbarovna, I. S. (2024). SPORTCHILAR FAOLIYATINI O'RGANISHNING UMUMIY PSIXOLOGIK USULLARI. WORLD OF SCIENCE, 7(5), 536-543.
52. Akbarovna, I. S. (2024). PROCEDURE FOR CREATING PSYCHOLOGICAL TEST PROGRAMS. PEDAGOG, 7(6), 153-159.
53. Икромова, С. (2024). ФОРМЫ И СОДЕРЖАНИЕ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ТЕХНОЛОГИИ. Multidisciplinary Journal of Science and Technology, 4(3), 925-932.
54. Икромова, С. А. (2024). ОСВОЕНИЕ ОСНОВ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ НАВЫКОВ. Multidisciplinary Journal of Science and Technology, 4(3), 894-899.
55. Икромова, С. А. (2024). ВАЖНОСТЬ ФОРМИРОВАНИЯ МАТЕМАТИЧЕСКИХ ПОНЯТИЙ. Multidisciplinary Journal of Science and Technology, 4(3), 906-911.
56. Икромова, С. А. (2023). O'SMIRLARDA DESTRUKTIV AXBOROTLARGA NISBATAN MAFKURAVIY IMMUNITET HOSIL VO'LISHINING O'ZIGA XOS

Date: 21stDecember-2024

PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI: Ikromova Sitora Akbarovna Osiyo xalqaro universiteti assistenti. Образование и инновационные исследования международный научно-методический журнал, (10), 333-336.

57. Ikromova, S., & Ziyodullayeva, M. (2024). DEVIANT XULQ-ATVOR. Modern Science and Research, 3(11), 576-579.

58. Икромова, С., & Джумаева, Ф. (2024). ОРИЕНТИРЫ ОБРАЗОВАНИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ И В ДРУГИХ СТРАНАХ. Modern Science and Research, 3(11), 540-546.

59. Икромова, С. А. (2024). ОСНОВЫ ПСИХОЛОГИЧЕСКОЙ СЛУЖБЫ. PSIXOLOGIYA VA SOTSIOLOGIYA ILMIY JURNALI, 2(4), 47-53.

60. Хаққулова, D. (2024). ADABIYOTSHUNOS OLIM ABDURAHMON GO ‘ZALNING TADQIQOTLARI XUSUSIDA. PEDAGOG, 7(5), 548-555.

61. Хаққулова, D. (2024). ABDURAHMON GO ‘ZAL–YASSAVIYSHUNOS. PEDAGOG, 7(6), 8-15.

62. XAQQULOVA, D. (2023). BADIYLIK MASALALARI TADQIQIDA OLIM MAHORATI. Наука и технология в современном мире, 2(5), 5-11.

63. Jalolov, T. S. (2023). MATH MODULES IN C++ PROGRAMMING LANGUAGE. Journal of Universal Science Research, 1(12), 834-838.

